

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Susan (Sue) Margaret

Nazwisko: Ryder Cheshire

Nazwisko rodowe: Ryder

Miejsce urodzenia: Leeds

Data urodzenia: 03-07-1923

Kraj urodzenia: Anglia

Imię ojca: Charles

Imię matki: Elizabeth

Znany/a też jako: Margaret Susan Ryder Cheshire

urodzony/a 03- 07-1923 Leeds

Imiona rodziców: Charles Elizabeth

Dodatkowe informacje:

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów

Stan zachowania

Uwagi

Sprawa Operacyjnej Obserwacji krypt. „Filantropki” (nr 1541) została założona 02.02.1963 przez Wydział II Departamentu II MSW. Dotyczyła Sue Ryder, obywatelki angielskiej, przedstawicielki fundacji "Forgotten Allies Trust" oraz jej sekretarki Danuty Urbaniec. Sue Ryder rozpoczęła oficjalną działalność charytatywną na terenie Polski w 1958 roku. W tym też okresie Departament II „uzyskał informację, że Ryder prowadzi działalność wywiadowczą przeciwko ZSRR”. Działalność charytatywna fundacji na terenie Polski polegała na pomocy finansowej przy budowie zakładów leczniczych, dostaw lekarstw oraz przyjmowania na wypoczynek w pensjonatach fundacji na terenie Anglii byłych więźniów niemieckich obozów koncentracyjnych. „W toku rozpracowania działalności tej fundacji (...) nie uzyskano istotnych danych świadczących o działalności wywiadowczej Sue Ryder w stosunku do Polski (...). Istnieją jednak możliwości podjęcia przez nią w każdej chwili wrogiej działalności”. W instrukcji Wydziału VII Departamentu II MSW skierowanej do Wydziału II SB KMO w Warszawie polecono włączyć do grup wycieczkowych posiadanych już TW oraz „wchodzić w kontakt operacyjny z osobami które wezmą udział w wycieczkach” i pozyskiwać „odpowiednie źródła informacji”. Miało być to raportowane do Wydziału VII Departamentu II MSW, zaś dane dotyczące Sue Ryder i osób z nią związanych polecono przekazywać specjalnymi meldunkami do Wydziału II Departamentu II MSW. Według informacji opracowanej przez Wydział II Departamentu II Sue Ryder wraz z mężem Leonardem Cheshire (lotnikiem RAF) zarządzali założoną przez nich „The Ryder-Cheshire Foundation for the Relief For Suffering” (Fundacja Pomocy dla Cierpiących), a później „Forgotten Allies Trust” (Towarzystwo Zapomnianych Sprzymierzeńców). Oficjalną działalność charytatywną na terenie Polski Sue Ryder rozpoczęła we wrześniu 1958, po podpisaniu z ówczesnym Ministerstwem Zdrowia oraz Ministerstwem Pracy i Opieki Społecznej umowy na budowę pawilonów leczniczych oraz dostarczenie leków. W 1961 roku Sue Ryder zawarła z Ministerstwem Zdrowia i Opieki Społecznej oraz ZG ZBOWiD umowę, według której możliwe były, na koszt Fundacji, wyjazdy do Anglii byłych więźniów obozów koncentracyjnych. Było to także wyrazem działalności antywojennej i antyhitlerowskiej, mającej na celu „zdopingowanie” Anglików i Polonii do składania datków na cele Fundacji. Organizowała wystawy na terenie Anglii, mówiące o obozach koncentracyjnych, na które materiały pozyskiwała od polskiego MZiOS oraz ZBOWiD. Sue Ryder za swą działalność została przez Radę Państwa odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. 03.06.1970 sprawa operacyjnej obserwacji krypt. „Filantropki” została przekwalifikowana na Kwestionariusz Ewidencyjny. W toku rozpracowania nie uzyskano materiałów świadczących o prowadzeniu przez Sue Ryder działalności wywiadowczej. W maju 1974 Sue Ryder nie pozostawała już w zainteresowaniu Wydziału II KSMO w Warszawie, a materiały zakwalifikowano do złożenia w archiwum.

IPN BU 0224/628 t. 1-7 (3123/III), IPN BU 01286/2644 (3123/3) mikrofilm.

Sprawa Operacyjnej Obserwacji krypt. „Filantropka” dotycząca Sue Ryder. Wydział II SB KMO m.st. Warszawy 27.06.1959 przekazał sprawę agenturalną na osobę krypt. „Opieka” dotyczącą Sue Ryder do Wydziału II Departamentu II MSW. Powodem przekazania było utrzymywanie przez figurantkę kontaktów w całym kraju w związku z czym leżało to w kompetencji Departamentu II MSW. 18.07.1959 Wydział II Departamentu II MSW założył sprawę agenturalną na osobę krypt. „Filantropka”. Powodem założenia sprawy miało być podejrzenie Sue Ryder o prowadzenie działalności wywiadowczej na rzecz wywiadu angielskiego „pod osłoną działalności charytatywnej”. Rozpracowanie zostało wszczęte na podstawie informacji „uzyskanych od towarzyszy radzieckich” (w notatce Nr 1489 z 29.11.1958). Działalność wywiadowcza miała polegać na werbowaniu do współpracy z wywiadem angielskim i amerykańskim osób spośród więźniów obcokrajowców odbywających kary za przestępstwa kryminalne na terenie NRF oraz przesyłaniu ich z konkretnymi zadaniami szpiegowskimi do krajów socjalistycznych. Według rozpracowania Sue Ryder była przedstawicielką fundacji „The Ryder Cheshire Foundation for the Relief for Suffering” oraz referentką socjalną w „Niemieckim Związku Caritasu” - „Placówce Opieki dla Cudzoziemców bez Ojczyzny”. W ramach tych organizacji udzielała pomocy więźniom narodowości polskiej, czeskiej i rosyjskiej. Posiadała także łączność z polskimi obozami dla uchodźców, tzw. dipisami. Na mocy umowy z polskim Ministerstwem Zdrowia organizowała budowy pawilonów leczniczych dla nieuleczalnie chorych w Polsce. Informacje na temat działalności Sue Ryder w czasie wojny, na terenie Niemiec czy Anglii pochodziły „od towarzyszy niemieckich i radzieckich” oraz osób repatriowanych i zwolnionych z więzień. Według Raportów z marca i listopada 1962 Departament II MSW kontaktował się w sprawie Sue Ryder z „towarzyszami radzieckimi”. Na podstawie uzyskanych informacji objęto rozpracowaniem ponad 30 osób, które powróciły do kraju z NRF w ramach repatriacji czy deportacji i miały kontakt z Sue Ryder. Szczegółowej kontroli poddawano także osoby, z którymi figurantka nawiązała kontakt w kraju „na bazie jej działalności charytatywnej”. Kontrolą objęto między innymi byłych więźniów obozów koncentracyjnych, które zostały zaproszone przez Sue Ryder do Anglii na wypoczynek. Do rozpracowania figurantki włączone zostały prawie wszystkie województwa, które prowadziły sprawy na osoby repatriowane lub deportowane. Na terenie Polski Sue Ryder była kontrolowana poprzez obserwację, agenturę oraz PT (podśluch telefoniczny). Według opracowania, figurantka „jest do pewnego stopnia zorientowana o interesowaniu się jej osobą przez nasz aparat”. W toku rozpracowania sprawa agenturalna została przekształcona na sprawę operacyjnej obserwacji krypt. „Filantropka”. Rozpracowanie zakończono 26.01.1963 z powodu nie uzyskania informacji, które potwierdzałyby dane „towarzyszy radzieckich” mówiące o jej kontaktach z obcym wywiadem. „Biorąc jednak pod uwagę fakt jej powiązania z wywiadem angielskim w czasie II wojny światowej, charakter pracy i posiadane w związku z tym kontakty (...), należy przypuszczać, że wywiad angielski czy amerykański może wykorzystywać jej osobę” do działań wywiadowczych. W związku z tym Sue Ryder miała być obserwowana w czasie pobytów na terenie Polski w ramach kontroli „innych zagranicznych organizacji charytatywnych”. Kontrolę Sue Ryder oraz jej współpracowników na terenie PRL miał prowadzić Wydział II SB KMO m.st. Warszawy wraz z jednostkami terenowymi. Natomiast wszelkie działania związane z docieraniem do figurantki i pozostałych działaczy Fundacji poza granicami kraju miały być uzgadniane z Wydziałem II Departamentu II MSW.

IPN BU 01224/362 (1282/2) mikrofilm.

Sprawa ewidencyjno-obszewacyjna krypt. "Opieka" dotycząca Sue Ryder i innych. Wydział II SB KMO w Warszawie założył sprawę agenturalnego sprawdzenia na Sue Ryder w październiku 1958, natomiast wstępne czynności związane z rozpracowaniem Sue Ryder Wydział II zapoczątkował już w maju 1958 na podstawie informacji otrzymanej z Wydziału III Departamentu I. W dniu 24.03.1959 sprawę powyższą przekształcono na sprawę agenturalną i zarejestrowano w Wydziale Ewidencji Operacyjnej. Wydział II Departamentu II MSW 13.04.1959 polecił Wydziałowi II SB KMO m.st. Warszawy rozpracowywanie kontaktów Sue Ryder na terenie Warszawy w ramach sprawy krypt. „Opieka”. Rozpracowanie kontaktów jak i „ważniejsze przedsięwzięcia i zadania dla agentury” w stosunku do figurantki i jej współpracowników miały być uzgadniane z Wydziałem II Departamentu II MSW. W listopadzie 1960 Wydział II KWMO w Warszawie sprawę przekwalifikował na sprawę operacyjnej obserwacji, która miała dotyczyć osób kontaktujących się i współpracujących z Sue Ryder. W toku prowadzenia sprawy nie stwierdzono, żeby kontakty Sue Ryder na terenie Warszawy miały „symptomy szpiegostwa”. Z tego powodu 06.11.1961 sprawę zakończono i przekazano do archiwum Wydziału „C”. Sue Ryder była inwigilowana związku z podejrzeniem o to, że jest „kadrowym pracownikiem wywiadu angielskiego” i pod przykrywką pracy charytatywnej prowadzi działania szpiegowskie. W sprawie nadano jej pseudonim „Sarna”. Teczka zawiera materiały z obserwacji Sue Ryder i osób z którymi miała kontakt, raporty z przeprowadzonych rozmów operacyjnych oraz doniesienia agenturalne.

IPN BU 0208/1678 t. 1-3, IPN BU 01286/1588
(1900/3) mikrofilm.

Sprawa operacyjna krypt. „Filantropka” prowadzona była przez Wydział II KWMO w Zielonej Górze w 1965-1974. Kontrolę nad sprawą sprawował Wydział II Departamentu II MSW. Dotyczyła ona obywatelki angielskiej - Sue Ryder Cheshire, która w ramach działalności charytatywnej, poprzez fundację „The Ryder Cheshire Foundation” i „Forgotten Allies Trust” zapraszała osoby, które podczas II wojny światowej przebywały w obozach koncentracyjnych i finansowała ich pobyty w Anglii. Organizację wyjazdów na koszt fundacji Sue Ryder zapoczątkowała w 1961 roku. Poza wyjazdami grupowymi, których stroną organizacyjną zajmował ZBOWiD, Sue Ryder przesyłała indywidualne zaproszenia różnym obywatelom polskim. Z informacji posiadanych przez Wydział II Departamentu II MSW, wynikało, że istniało podejrzenie wskazujące „na powiązania w latach ubiegłych Sue Ryder z wywiadem brytyjskim” - „należy się liczyć z możliwością wykorzystania przez ten wywiad obecnej działalności charytatywnej ww. do ściągania na teren Anglii interesujących go osób (...). W związku z powyższym i zgodnie z poleceniem kierownictwa Departamentu należy z całą odpowiedzialnością zorganizować operacyjną kontrolę ww. kategorii osób, stosując przemyślane kombinacje z wykorzystaniem wszystkich dostępnych środków operacyjnego działania”. ZBOWiD w 1965 roku zaprzestał całkowicie organizacji wyjazdów, w związku z tym Sue Ryder podjęła się indywidualnego zapraszania obywateli na pobyty w Anglii. Zaproszenia wysyłała w wyniku otrzymywanych próśb indywidualnych oraz na skutek rekomendacji osób jej znanych. Sytuacja ta, według planu SB, miała by być wykorzystywana „do podesłania figurantce agentury”. Część korespondencji kierowanej do Sue Ryder z prośbami o przesłanie zaproszeń, była przez SB konfiskowana. W czasie pobytu Sue Ryder w Zielonej Górze w 1968 roku prowadzona była obserwacja figurantki i jej otoczenia przez Wydział II ds. SB KWMO w Zielonej Górze. W ramach obserwacji zastosowano PP (podśluch pokojowy) na pokój w hotelu „Śródmiejskim”. W 1971 roku Sue Ryder rozpoczęła w ramach swojej działalności charytatywnej budowę Oddziału Onkologii Szpitala Wojewódzkiego w Zielonej Górze. Całość inwestycji była finansowana przez Sue Ryder, a wykonawcami byli między innymi Anglicy. W okresie realizowania budowy prowadzona była kontrola operacyjna robotników angielskich. Około roku 1972 Sue Ryder nie prowadziła żadnych budów na terenie województwa zielonogórskiego, jak też zaprzestała zapraszania byłych więźniów obozów koncentracyjnych do Anglii. W związku z tym sprawa operacyjna krypt. „Filantropka” została zakończona, a materiały złożono do archiwum Wydziału „C”.

IPN Po 024/156 (159/II, 2967/II).

Sprawa Operacyjnego Sprawdzenia krypt. "Filantropka" prowadzona przez KWMO w Krakowie. Sprawa dotyczyła Sue Ryder, obywatelki Wielkiej Brytanii, założycielki fundacji udzielającej pomocy byłym więźniom niemieckich obozów koncentracyjnych, podejrzanej o współpracę z obcym wywiadem. W teczce znajdują się doniesienia agenturalne i notatki służbowe dotyczące kontroli osób współpracujących z fundacją oraz osób wyjeżdżających do Anglii na zaproszenie Sue Ryder. Od 1963 roku kontrolę operacyjną nad działalnością „The Ryder-Cheshire Foundation” przejął Wydział II SB KWMO w Warszawie. W 1965 roku Wydział II KWMO w Krakowie, po rozpatrzeniu materiałów dotyczących Sue Ryder, zarejestrował sprawę w ewidencji ogólnoinformacyjnej. Sue Ryder była podejrzewana przez Wydział II Departamentu II o współpracę z wywiadem angielskim. Informacja ta nie została potwierdzona i Wydział II KWMO w Warszawie zakończył sprawę i złożył ją do archiwum Wydziału „C” pod sygn. 7916/II. Dokumenty Biura „W” zniszczono.

IPN Kr 010/7808 (7916/II).

Sprawa Operacyjnej Obserwacji krypt. "Kontakty" (nr 11271), prowadzona przez Wydział II KWMO w Katowicach od 1966 roku. Dotyczyła osób, które otrzymywały zaproszenia na przyjazd do Anglii w ramach fundacji „The Ryder Cheshire Foundation”. Fundacją kierowała Sue Ryder, obywatelka brytyjska, która była podejrzewana o współpracę z wywiadem Wielkiej Brytanii. 1970 roku sprawa została przekwalifikowana na Kwestionariusz Ewidencyjny krypt. „Kontakty”. W ramach prowadzenia sprawy wykorzystywano TW, inwigilację korespondencji oraz kombinacje operacyjne. W toku działań operacyjnych nie ustalono by wywiad brytyjski był powiązany z działalnością fundacji oraz wykorzystywał ją do pracy wywiadowczej. KE zakończono 15.10.1973. Materiały złożono w Wydziale „C” KWMO w Katowicach pod sygn. 34190/II.

IPN Ka 014/986 t. 1 (34190/II).

Sprawa Operacyjnego Sprawdzenia krypt. „Pomocnik” (nr 11270) została założona 25.01.1966 przez KMiPMO w Częstochowie. Figurantką sprawy była Jadwiga Bitner, działająca na terenie Częstochowy współpracowniczką i przedstawicielką Sue Ryder. Fundacja Sue Ryder prowadziła działalność społeczną na rzecz pomocy byłym więźniom obozów koncentracyjnych, przez zorganizowanie domów opieki, pomocy materialnej i różnych innych świadczeń. Sue Ryder posiadała swoje przedstawicielstwo w Warszawie oraz współpracowników na terenie całego kraju. Departament II MSW prowadził „na fundację Sue Ryder sprawę centralną” w związku z podejrzeniem prowadzenia „działalności nieoficjalnej”. Podstawą do założenia sprawy były materiały Biura „W” oraz doniesienia agenturalne od TW. 19.12.1966 sprawa krypt. „Pomocnik” została przekwalifikowana na Sprawę Operacyjnej Obserwacji na figuranta – Jadwigę Bitner. W rozpracowaniu korzystano z doniesień TW „Dzidek”, który miał bezpośrednie dotarcie do figurantki oraz z pomocy Biura „W” (inwigilacja korespondencji) jak też rozmów operacyjnych z osobami wyjeżdżającymi do Anglii na zaproszenie fundacji. Nie dopatrzone się jednak „antyrządowej działalności” ze strony figuranta. W 1969 roku Jadwiga Bitner zaprzestała pracy w fundacji Sue Ryder. Z tego powodu w 1970 roku zaniechano prowadzenie sprawy, a materiały złożono do archiwum Wydziału „C” KWMO w Katowicach pod sygn. 33519/II.

IPN Ka 014/428 (33519/II).

Materiały operacyjne Wydziału II SB KWMO w Krakowie z lat 1968-1972 dotyczące fundacji charytatywnej Sue Ryder w Anglii. Sue Ryder, obywatelka Wielkiej Brytanii, była założycielką fundacji udzielającej pomocy byłym więźniom niemieckich obozów koncentracyjnych „The Ryder-Cheshire Foundation”. Od 1961 roku, w ramach fundacji, zapraszała byłych więźniów do Anglii. Według notatki służbowej z 17.05.1968 KWMO w Krakowie, z akcji wypoczynkowej w Anglii rocznie korzystało około 150 Polaków. Początkowo wyjazdy organizowane były w porozumieniu ze ZBOWiD, w późniejszym okresie z tej współpracy zrezygnowano, a osoby zapraszane były przez Sue Ryder osobiście. Z jej inicjatywy powstała w Krakowie w 1968 roku komisja/komitet współpracy z fundacją, która miała zajmować się typowaniem i opiniowaniem kandydatów na wyjazd do Anglii oraz sprawdzanie danych jakie podają kandydaci. Członkami komisji byli naukowcy, byli więźniowie obozów. Zostali oni objęci inwigilacją. Według pisma Wydziału VI Departamentu II MSW do Wydziału II Służby Bezpieczeństwa KWMO w Krakowie zamierzano „przerwać nielegalną działalność tzw. >Komitetu<” oraz „zmierzać do ustalenia podobnych >Komitetów< na terenie kraju, zakresu ich działania, pobudek którymi kierowali się podejmując działalność, sposobu wykonywania przyjętych na siebie obowiązków, podejrzanych powiązań oraz tego, czy nie osiągnęli korzyści materialnych”. Według ww. pisma SB posiadała „informacje stawiające w podejrzanym świetle organizatorów wypoczynku” oraz informację, że wśród przyjeżdżających z Polski prowadzona jest antykomunistyczna propaganda i indagacje na różne tematy”. Informacje z Wydziału II Departamentu II MSW wskazywały „na pewne powiązania w latach ubiegłych Sue Ryder z wywiadem brytyjskim”, stąd też podejrzenie o wykorzystywanie działalności charytatywnej „do ściągania na teren Anglii interesujących osób”. W ramach działań operacyjnych SB przeprowadzała rozmowy z wyjeżdżającymi oraz współpracownikami fundacji w celu pozyskania informacji lub pozyskania do współpracy, prowadziła kontrolę korespondencji i przesyłek między fundacją a osobami zainteresowanymi, „zabezpieczała” operacyjnie pobyty Sue Ryder lub jej pracowników na terenie kraju. Materiały sprawy zostały złożone do archiwum Wydziału „C” KWMO w Krakowie w 1972 roku.

IPN Kr 079/29 t. 1-2 (78/K).

Korespondencja pomiędzy fundacją Sue Ryder z Cavendish Suffolk w Anglii i obywatelami polskimi - kopie nadesłane z Wydziału III Biura "W" MSW do Wydziału VI Biura Paszportów w 1972 roku.

Sprawozdania kwartalne Służby Bezpieczeństwa KWMO w Gdańsku za rok 1959. Informacje dot. pracy operacyjnej przekazane do Sekcji II Wydziału "C" przez Wydział Paszportów w 1975 roku. Teczka zagadnieniowa kryptonim „R-131” dot. repatriantów powracających na teren woj. katowickiego z krajów kapitalistycznych i NRD - sprawa prowadzona przez Wydział II KWMO w Katowicach, zawierająca materiały dot. osób podejrzanych o współpracę z obcymi wywiadami. Charakterystyki kontrwywiadowcze z terenu poszczególnych powiatów woj. katowickiego dot. repatriantów przybyłych z państw zachodnich i NRD w latach 1956-1962. Sprawozdania jednostek rejonowych SB dot. pracy pionu II w I kwartale 1960. Sue Ryder przechodzi ww. aktach jako działaczka charytatywna, która przeszła przeszkolenie wywiadowcze/pracownica angielskiego wywiadu mająca w RFN werbować Polaków do działalności szpiegowskiej oraz jako osoba zapraszająca na wyjazdy do Anglii obywateli polskich.

IPN BU 1616/252 (50/225), IPN Gd 0046/23 t. 3 (26/3), IPN Wr 053/2214 (182/34), IPN Ka 07/153 t. 2 (217/IV), IPN Ka 031/30 (14/II), IPN Ka 031/34 t. 1/1 (10/II).

Sprawy agenturalnego sprawdzenia: krypt. "Chętny", „Strażak” i "Stara" oraz kwestionariusz ewidencyjny krypt. „Szpak”. Wymienione sprawy dotyczą kontroli operacyjnej osób podejrzanych o współpracę z wywiadem Wielkiej Brytanii. Sue Ryder przechodzi tych sprawach jako przedstawicielka Komitetu Pomocy Więźniom i Uchodźcom, osoba podejrzewana o współpracę z wywiadem brytyjskim oraz utrzymująca kontakty się z innymi podejrzanyymi o szpiegostwo.

IPN By 044/474 (2017/II), IPN By 044/543 t. 1 (2089/II), IPN Ka 02/907 (11139/II), IPN Kr 010/9154 (9316/II).

Margaret Susan (Sue) Ryder Cheshire figuruje w kartotece pionu „B” KWMO w Bydgoszczy pod pseudonimem „Klara”. Była obserwowana w czasie pobytu w Bydgoszczy w marcu 1967 (Hotel „Orbis”). Materiały z obserwacji zostały zniszczone w 1974 roku.

Kartoteka pionu „B” WUSW w Bydgoszczy, Kartoteka kryptonimów Wydziału „B” WUSW w Bydgoszczy, Protokoły zniszczeń teczek obserwacyjnych Wydziału „B” WUSW w Bydgoszczy.